

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 2-30-30
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta št. 18.
CENA: posamezna številka L 25. — Naročnina:
mesečno L 100, letno L 1.200. — Za inozemstvo:
mesečno L 170, letno L 2.000. — Poštni čekoval
račun: Trst št. 11-7223.

Leto X. - Štev. 40

Trst - Gorica 5. oktobra 1956

Izhaja vsak petek

Glavarju države - naš pozdrav

Predsednik republike, Giovanni Gronchi, počasti v nedeljo s svojim prvim obiskom tržaško mesto. Bili so časi, ko so prihajale v Trst kronane glave kot nositelji in predstavniki državne oblasti in vrhovnosti. Še živé Tržačani, ki se spominjajo obi-

skov avstrijskih cesarjev in italijanskih kraljev. Ob takih priložnostih je vse mesto kipeló slavnostnega razpoloženja, četudi je šlo za vladarje, ki niso bili izvoljeni iz naroda, ampak so po »milosti božji« vladali svojim podanikom.

Sedaj pa prihaja med nas — svoje enakopravne državljane — mož, ki ne nosi krone, ampak drži po volji naroda in iz naroda izvoljen državno žezlo v rokah, mož, ki ga vsa Italija in širni inozemski svet pozna in čišla kot do dna duše prepričanega demokrata in odločnega čuvaja državne ustave, enakopravnosti državljanov in človeških pravic.

Predsednik republike, Giovanni Gronchi, je mož, ki se v polni meri zaveda v zgodovini držav preizkušene pravila državljanske modrosti: *lustritia regnum fundamentum* = Pravica je podlaga vladarstev.

Slovenski narod Tržaškega ozemlja pozdravlja ob tej priložnosti v predsedniku Giovanniu Gronchiju ne samo glavarja države, ampak tudi moža visokih državljanskih sposobnosti in veštin, moža pravice in resnice. Pozdravljamo ga z iskreno željo, da ga Bog ohrani še mnogo let na krmilu države, v blagor vsemu italijanskemu narodu in tudi v blagor slovenske narodne manjšine, ki na tej zemlji živi in dela od pamtiveka.

Teror na Cipru narašča

Zadnji teden v septembru je bil najhujši, odkar se je pred 18 meseci na Cipru začela teroristična dejavnost proti Angležem. Ubilih je bilo 14 oseb, med njimi 9 Britancev, 17 Britancev pa je bilo ranjenih.

V nekaterih predelih so oblastva uvedla stroge policijske ure, ki so popolnoma onemogočile vsako pridobitno delavnost. Prebivalstvo se lahko giblje izven hiš samo po nekaj ur dnevno, tako da si igrata za silo spravi skupaj življenjske potrebe.

Izseljevanje iz Istre

Tiskovni urad Italijanskega Odbora za osvoboditev Istre sporoča, da je v preteklem septembru zapustilo področje »B« nadaljnjih 169 prebivalcev, med katerimi je bilo 35 družin in 55 posameznikov. Večina beguncev, oziroma preseljenec je iz Buja in Umaga. Med njimi je tudi precej pripadnikov slovenske in hrvatske narodnosti. Od 5. okt. 1954, to je po uveljavitvi ozemeljske razdelitve, določene v londonskih sporazumih, je zapustilo področje »B« 18.609 ljudi. K temu je treba dodati še 2750 beguncev iz Miljščine. Od maja 1945 je zapustilo svoje domove v teh krajih 44.516 prebivalcev.

POZNANJ: PROCESI SAMO PO KAPLJICAH

Poljske oblasti prikrivajo celotno sliko upora - Sodile bodo posamezna dejanja - Doslej so že priznale, da je policija izsiljevala izpovedi - Minister in državni podtajnik odstavljena - Oblasti o zadregah

Medtem ko je poljska in evropska javnost pričakovala, da bodo na Poljskem pripravili veliko sodno razpravo, na kateri bodo razpravljali o poznanskem uporu, je videti, da se poljski komunisti tega boje. Odvetniki, ki branijo devet mladeničev, obtoženih, da so se na tragični dan 28. junija letos polastili orožja ter ga uporabili proti onganom javne varnosti, so namreč zahtevali, da naj se razprava razširi tako, da bo obsegla vse tiste, ki so izzvali in nato podžigali nered. Po njihovem mnenju mladeniči niso bili sami in za ugotovitev pravih vzrokov upora je potreben vse večji proces. Samo v takšnem okviru bi se lahko pravilno sodilo krivdo vsakega posameznika. »28. junija je začelo streljanje že ob 11. uri dopoldne, obtoženci pa so se udeležili neredov šele ob 14. uri. Vežmo je torej vedeti, kaj se je zgodilo prej — je dejala obramba.

Državni pravdnik pa se je tej zahtevi uprl. Dejal je, da niso postavili pred sodišče demonstrantov. Naloga sodišča je, da sodi dejanja kot takšna. Izrazil je mnenje, da se razprave ne more razširiti.

Sodni dvor je sprejel to tolmačenje. Sodišče je prav tako odbilo zahtevo, da naj se razprava vrši v večji dvorani, kjer bi ji lahko prisostvovalo več poslušalcev. Tudi temu se je uprl državni pravdnik. Dejal je, da trenutno ni na razpolago večjih dvoran, da je tiskovna in radijska služba popolna.

Dejstvo je, da dopisniki tujega tiska niso podvrženi nobeni cenzuri in lahko poročajo vse, kar slišijo in vidijo. Delno cenzuro izvajajo poljske oblasti samo nad domačim radiem in tiskom, katerima država izpodbija odstavke, za katere sodijo, da so »kočljivici«.

Policijska izsiljevanja

Takšnih kočljivih izpovedi pa je bilo že nekaj. Mnoge priče so pred sodiščem preklecale izjave, ki so jih dale preiskovalnim oblastem, posebno policiji. Neka priča je celo izjavila, da je izpovedala to, kar ji je svetoval neki policist. Na vprašanje, zakaj je to storila, je dejala, da je bila v tistem trenutku preveč nervozna. Ko je neka druga priča preklecala neko važno izjavo, ne da bi navedla razlog, je dvignil eden od obtožencev ter je zaklical: »Ste slišali, to je prav takšna izjava, kakršno sem moral dati pri zasli-

šanju tudi jaz. (Policija jo je sugerirala obema, a ni resnična.)

Eden izmed obtoženih mladeničev je silovito ožigosal brutalne metode policije in režima. Govoril je odkrito o preganjanju, ki ga trpi njegova družina v zadnjih letih, vse odkar je bil njegov oče leta 1952 aretiran brez vsakega pravega vzroka. Izmislili so si pretvezo, da je pred vojno pomagal policiji proti komunistom, kar je stalno zanikal in tudi sedaj zanika. Izpuščen je bil po treh letih,

toda medtem so se vsi izogibali družine iz strahu, da bi se kompromitirali, in njegova žena je znorela. Mladenič, ki je ostal sam, je moral krasti, da se je lahko prehranil in da ni umrl od lakote. »Vseposod je bilo preveč revščine in preveč sovraštva, policija pa je uporabljala nečloveška sredstva, je dejal. Prav zaradi tega naj bi se ljudstvo množično udeležilo delavskega upora v Poznanzju.

Vzoredno teče še drug proces proti trem mladeničem, ki so obtoženi, da

so do smrti pretepli nekega policijskega podčastnika. Tudi tam je bilo dokazano, da je policija izsilila razne priznanja. Sodišče je to sprejelo in tistih izjav ne bo upoštevalo.

Tako je vsaj na dveh prvih procesih izpadla kot glavni, čeprav nepredvideni obtoženec poljska policija. Vlada je bila prisiljena, da je aretirala in uvedla postopek proti nekaterim policistom, ki so pretepli zaprte demonstrante, še več policistov pa je bilo kazensko premeščenih. Torej tudi pri obrambi komunističnega režima ni na mestu preveliko navdušenje!

Na razpravi je bil zaslišan tudi strokovnjak za psihologijo, profesor varšavske univerze, Chalasinski. Dejal je, da je na mlade obtožence prav gotovo močno vplivalo razburjenje množice. Priporočil je, da je treba v poznanskih nemirih verjetno videti izbruh sovražstva proti policiji, ki se je dolgo zbiralo v ljudstvu. Dogodek naj bi bil izrazit primer psihologije množice, duševnega razpoloženja, ki zelo močno vpliva na posameznike, ki nimajo lastne močne osebnosti in madarjenosti. V takem stanju lahko zagrešijo dejanja, ki jih sami nikdar ne bi storili.

Odstavljena minister in podtajnik

Tudi ta izjava je bila v soglasju z zahtevo obrambe, da se posameznih dejanj in dogodkov ne more obravnavati ločeno, ker predstavljajo celoto, so sad razpoloženja, do katerega je prišlo po delovanju skupnih činiteljev. Toda vključ temu sodne oblasti niso odstopile od svojega stališča, da se procesov ne more razširiti, čeprav je obramba pripomnila, da je osrednji odbor poljske komunistične stranke sam priznal, da so bile v preteklosti napravljene velike napake in je občinstvo v dvorani buntno ploskalo odvetnika Kujaneku, ko je dejal, da ni mogel obravnavati sedanjih procesov, ne da bi jih povezal z delavskim nastopom 28. junija. Na gluha ušesa je naložila tudi zahtevo, da bi sodišče poklicalo na pričevanje odposlanstvo delavcev, ki so začeli stavkati.

Pri vsem pa mora biti občutek krivde in zadrege v vladnih krogih zelo močan, sicer ne bi 30. septembra odstavili namestnika za strojno industrijo Fidelskega ter podtajnika v ministrstvu za zunanjo trgovino Demidowskega. Za odstavitev niso sicer dali nobenega pojasnila, toda na dlani je, da je v zvezi s poznanskimi dogodki. Omenjena člana poljske vlade sta namreč vodila pogajanja z delavci Stalinovih tovarn v Poznanzju. Neuspeh teh pogajanj je nato sprožil krvave dogodke.

V splošnem pa ugotavljajo tudi opazovalci, da potekata vsaj dosedanja dva procesa kar nedno. Obtoženci so v svojih izjavah prosti, obramba lahko vrši svojo dolžnost.

Videli bomo, ali bo tako tudi na tretjem procesu, ki je napovedan za 5. oktobra.

Ta bo zopet imel devet obtožencev, ki jih dolžijo napada na javne stavbe. Najzanimivejši pa zna biti četrti proces, ki so ga zaenkrat odložili, verjetno, da bi ga bolje pripravili. Na njem bodo obravnavali stike demonstrantov s tujimi agenti. Kakor vemo, so takoj po uporu o tem veliko govorili in zanimivo je, da so kasneje ti isti glasovi potihnil, najbrž zato, ker se je izkazalo, da je šlo za neposreden in samostojen izbruh čustev tlačnega poljskega naroda. Zdej bodo pa poljske oblasti morda še enkrat poskušile dokazati, da ni bilo tako.

Nenni ne ruši mostov s KP

Osrednji odbor Italijanske socialistične stranke je na svoji zadnji seji odobril Nennijevo poročilo glede zedinjenja s socialistični demokrati.

Zaključna resolucija osrednjega odbora poudarja, da bo Italijanska socialistična stranka zastavila vse svoje sile za združitev socialističnih sil. Nennijevi socialisti hočejo tudi enotne sindikate in bi radi likvidirali sredinsko politiko. Zato pozivajo socialne demokrate, naj pridobijo Kršćansko demokracijo za odprtje na levo. Zanimivo je, da izrekajo Nennijevi socialisti tudi željo po odstranitvi vseh mesoglasij s katoličani. Končno nennijevci ne zavračajo dogovora o enotnem nastopanju s komunisti, pač pa zatrjujejo, da bodo odnosi med obema strankama dobili nove oblike.

Nenni se torej še vedno ni izjasnil v vprašanju, ki je odločilne važnosti: ali bo podrli mostove, ki ga vezujejo s totalitarnim komunistično stranko ter bo tem izpričal svojo voljo, da bi bil član demokratskega tabora. Na eni strani pravi, da bi rad spravil katoličane na levo, nato zopet, da je treba razbiti sredino. V kolikor mu niso takšne izjave potrebne, da prepelje v novo socialistično stranko čim kompaktnjši del svojih dosedanjih pristašev, je to presneto nevarna zadeva, pred katero morajo biti pozorni ne samo socialisti demokrati, temveč tudi ostale sredinske stranke.

EDINI IN GLAVNI KRIVEC (POZNANJSKE VSTAJE)

Volilna strategija KD in republikancev

Obe glavni politični stranki se zavzemata za glasove kmečkih volivcev

Volilna kampanja za bližnje predsedniške volitve se v Združenih državah približuje svojemu vrhuncu. Niso sicer še stopili zadnji, odločilni in presenljivi potezi ter skrajnih naporov polni dnevi, toda temperatura volilnega boja le stalno raste.

Obe stranki, republikanske in demokratska, sta že izdelali svoj načrt volilnega boja. Ta načrt se počasi odkriva. Iz tega, kar je bilo doslej nakazano, je videti, da bo tekma najhujša v pokrajinah, kjer gre za glasove podeželskega, torej kmečkega prebivalstva. Eisenhower in njegovi se trudijo, da bi preprečili prodiranje demokratov, ki skušajo pridobiti kmetje s tem, da se zavzemajo za povratak k stalnim, sigurnim in nespremenljivim cenam kmetijskih pridelkov. Republikanci, ki nosijo odgovornost za državno politiko zadnja leta, ko se neprodane zaloge kmetijskih proizvodov stalno kopičijo, pa so za elastičnejši postopek, ki bi državi ne nalagal tako velikega bremena. Za kmetje se seveda veliko zapečljivejša demokratska obljuba.

Glavno breme demokratske propagande med kmetijskim prebivalstvom bo padlo na Kefauera, ki je kandidat za podpredsednika in je rojen v Tennesseeju, torej izrazito kmetijski pokrajini. Toda tudi Stevenson bo sedel Eisenhowerju povsod tam, kjer bo ta imel svoje glavne govore kmetom. Skušal bo sproti pobijati Eisenhowerjeve trditve in obljube.

Videti je torej, da so kmečki glasovi v Združenih državah še vedno zelo važni, čeprav je farmarjev vedno manj. Zadržanje obeh strank do teh volivcev pa tudi ni tako enostavno, kakor bi sodili, če upoštevamo evropske razmere. Farmarji v Združenih državah so namreč visoko specializirani. Kdor se peča samo z mlekarstvom, ni istih misli kot tisti, ki živi n. pr. od pridelovanja žita. S tem morajo računati propagandisti in ideologi obeh strank. Zadeva je tako zapletena, da si nobena od glavnih strank še ni upala napovedati, da bo v agrarnih delih tudi zmagala.

Drugo važno področje, na katerem sta obe stranki v najostrejšem konkurenčnem boju, je tako imenovani sektor dela. Tam gre za glasove delavcev, torej oseb, ki so v odvisnem delovnem razmerju. Pri tem ne prihajajo v poštev samo ročni

delavci, temveč tudi uradništvo in izobraženci, med katerimi se je posebno od Rooseveltovih časov močno utrdila socialna zavest. Demokrati imajo tudi za to področje nekaj točno opredeljenih zahtev, torej volilnih obljub. Tako zagovarjajo zvišanje plač, dvig minimalne mezd od enega dolarja na uro na 1,25 Doll in odpravo Taft-Hartleyevega zakona, ki urejuje obvezno posredovanje in postopek v primeru sindikalnih sporov. Republikanci obljubujejo s svoje strani izboljšanje tega zakona v skladu z nekaterimi zahtevami delavstva in razširitev sistema zajamčenih letnih mezd na vse državni obseg. Večina sindikalnih voditeljev je res naklonjena demokratom, toda ameriški delavci glasujejo kaj radi drugače kot voditelji njihovih organizacij. Zato tudi v delavskih središčih niso izključena presenečenja, čeprav so manj verjetna kot v agrarnih pokrajinah.

Tudi zemljepisno so si demokrati in republikanci postavili določene cilje. Tako polagajo demokrati velike upe v ponovno zavojevanje južnih držav Združenih držav, v katerih je Eisenhower prodl leta 1952 v glavnem zaradi svojega osebnega prestiža, ne pa zaradi priljubljenosti republikanske stranke.

Stevenson bo posebno intenzivno obdeloval tistih 14 držav, v katerih so leta 1952 zmagali republikanci in z majhno večino. Stevenson bo pri tem potoval iz kroja v kroja. Težiče njegove propagande bo torej na osebnih obiskih, čeprav ne bo zanemarjal ne radia, ne televizije. Republikanci pa bodo položili težiče na televizijo, čeprav je zdaj tudi Eisenhowerjevo zdravstveno stanje takšno, da mu dopušča daljše volilno potovanje in večje napore, kakor so to predvidevali njegovi prijatelji v trenutku, ko so ga postavili za kandidata.

Sicer pa republikanci, po soglasni sodbi, niso imeli druge izbire. Če bodo zmagali, bodo za zmago lahko hvalečni samo Eisenhowerju, a če bo Eisenhower utrpel poraz, kar ni popolnoma izključeno, potem se bo pa on za to lahko zahvalil stranki, za katero je kandidiral. V splošnem imajo namreč demokrati program, ki naletava pri volivcih na uglednejši odmev kot republikanski, imajo veliko izobraženost in političnih delavcev prežetih z duhom, ki bolj odgovarja temu, čemur pravimo »duh časa«, manjka

jim pa vodilna osebnost, ki bi se lahko merila z Eisenhowerjem. Če doživijo poraz, potem bo to razlog njihovega neuspeha.

Pa še nekaj je. Demokrati so vsa ta leta Eisenhowerjevega predsedovanja bili v opoziciji in so zato v udobnem položaju, ko lahko napadajo in kritizirajo vladno nasprotovnik. Tem teže je torej za republikance, ki se morajo braniti in zagovarjati svoje delo.

Alli bodo Združene države še pomagale Titu?

Jugoslovanski finančni minister, ki se je v Washingtonu udeležil konference Mednarodnega sklada za obnovu, je izkoristil priložnost za razgovore z ameriškim finančnim ministrstvom. Združene države so v zadnjih letih že nekajkrat pomagale Jugoslaviji iz velikih gospodarskih težav in Jugoslavija rabi tudi danes še vedno veliko tujo pomoč. Posebno zdaj, ko se vrste jugoslovansko-sovjetski obiski in postajajo medsebojni komunistični stiki vse tesnejši, bi jugoslovanski režim rad videl, da prav z dobivanjem pomoči doseže nekako javno priznanje svoje samostojnosti in nevtralnosti, v katero Zahod vedno manj veruje.

Američani pa začenjajo dvomiti in obtožujejo Jugoslavijo, da skuša sedeti na dveh stoli. Intimno sprehajanje Tita s Hruščevom, skupna potovanja iz letovišča v letovišče, iz tovarne v tovarno in za krono še skrivnostno konferiranje najvišjih komunističnih glav ob Crnem morju, vse to veča ameriško nezupanje. In ko se je Beograd nedavno obrnil na ameriškega zunanjega ministra Dullesja z vprašanjem, kaj bo z ameriško pomočjo, je leta odgovoril, da je celotno vprašanje o nadaljevanju ameriške pomoči Jugoslaviji v proučevanju ter da bo predsednik Eisenhower sprejel svojo odločitev 16. oktobra. Takrat se bo torej zvedelo, ali bodo Združene države tudi v novih okoliščinah še vedno podpirale Jugoslavijo, oziroma Tita.

V Beogradu skušajo prikazati jugoslovansko-sovjetske odnose, vkljub njihovi prisrčnosti, kot popolnoma naravne razmerje med dvema neodvisnima državama. Ne povedo pa, čemu gojijo tako prisrčnost in naklonjenost samo do Sovjetske zveze.

VESTI z GORIŠKEGA

SUEZ IN ITALIJA

Pred rimskim senatom in parlamentom je zunanji minister Martino pojasnil stališče Italije glede krize o Suez in povedal, da Italija obsoja Naserjevo enostransko rušenje mednarodne pogodbe o plovi bi po Sueskem prekopu, istočasno pa, da je Italija odločno proti uporabi sile proti Egiptu. Z Egiptom, je dejal Martino, je treba najti mirno spravo in ga pripraviti k temu, da popravi krivico, ki jo je zagrešil.

In prav zaradi tega je Italija pristopila k novostanovljenemu društvu koristnikov Sueskega prekopa, njeno plovbo po prekopu pa bo plačevala neposredno Egiptu, ker ima z njim poseben plačilni clearing.

Z ozirom na kritiko nekaterih politikov, zlasti republikancev, ki očitajo zunanjemu ministru in vladi, da se Italija ni izkazala dovolj solidarno s članicami Atlantske zveze, ker se ni odločno postavila na stran Anglije in Francije, je Martino dejal, da se je pri tej priložnosti pokazalo, da države članice Atlantske zveze nimajo stalnega enotnega sveta, ki naj budno pazi na vse mogoče mednarodne pojave in se o njih hitro izreče ter zavzame potrebno stališče. Ta je pomanjkljivost Atlantske zveze, ki navidezno kaže na nujnost njene izpopolnitve in ojačanja.

V glavnem so se senatorji in poslanci z vladnim pojasnilom italijanskega stališča glede Suez strinjali, potem ko je Martino poudaril, da stoji Italija odločno na strani društva koristnikov prekopa. Levičarji seveda niso povsem zadovoljni, ker se jim zdi, da možnost uporabe sile proti Naserju ni še odložena. Republikanci pa še naprej vztrajajo na kritiki te vladne politike, češ da Italija ni izkazala popolne in odločne solidarnosti z Ameriko, Anglijo in Francijo, to je s članicami Atlantske zveze.

Tirolski poslanci oproščeni

Ker so nekateri tirolski nemški poslanci šli v Avstrijo in se tam razgovarjali z vladnimi zastopniki, so jih misovci, to je pripadniki stranke Movimento Sociale Italiano, ki velja za novofašistično, prijavili sodišču, češ da so šli v Avstrijo rovariti proti državi, ni sicer z identifikacijskimi nameni. Te dni pa so vsi ti poslanci bili že v preiskavi oproščeni teh obdolžitev, ker niso dejanja izvršili. Oproščeni poslanci imajo seveda pravico tožiti misovce za kleveto!

Najtoplejša jesen po 150 letih

Letošnja topla jesen je prav izreden pojav posebno za Severno Italijo. V Veroni je n. pr. toploter kazal 1. oktobra, v senci, 28 stopinj nad ničlo. V istem letnem času je bilo topleje samo leta 1876, ko je 1. in 2. oktobra toploter kazal v Veroni 31 stopinj nad ničlo.

Aldo Vižintin pred porotno sodišče

Aldo Vižintin omoženo Blažič, ki je v noči na 25. avgust v Starancenu ubila moža Humberta obtožujejo, da je umor izvršila hoté. Zaradi tega pride Aldo Vižintin pred porotno sodišče, in sicer verjetno pred tržaško, ker je medtem že izšel zakon o novi sodni pristojnosti. Ta zakon stopi v veljavo konec novembra in do takrat je malo verjetno, da bi razpravo določili pred beneško poroto. Zato je meniti, da bodo Aldo Vižintinovo sodili v Trstu in ni rečeno, da obtožbe lahko ne spremenijo na milejše, če se izkaže, da je umor izvršila v samoobrambi.

GOSPODARSTVO

POUCINI KMETIJSKI IZLET

V sredo 16. septembra je goriški Kmetijski inšpektorat priredil poučni izlet v treviško provinco in v Pordenone. Udeležilo se ga je okrog 112 kmetovalcev goriške pokrajine, med temi približno 20 Slovencev, od katerih je bilo 14 Števerjancev.

Najprvo smo si ogledali zadružno klet v S. Donā del Piave, ustanovljeno l. 1932. v času hude vinske krize. Stela je takrat komaj 12 članov z zmogljivostjo komaj 9000 kvintalov grozdja; danes pa zmora že 140.000 stotov.

Videli smo tudi državni center za umetno oplojevanje goveje živine. Glavni namen te postaje je predvsem pospeševanje plodnosti živine. Redijo 30 bikov plemenjakov raznih pasem, kot so holandska bela in črna pasma, ki je zelo dobra mlekarica, Simmenthal pasma pa za meso, ki ga vsi poznamo; nadalje »Bruno Alpinos«, ki je v naših krajih precej razširjena in znana kot zelo trpežna živina, ter še krajevno sivo pasmo. Biki plemenjaki dosežejo do 12 stotov teže. Umetno oplojevanje je precej razširjeno. Kakor nam je pripovedoval ravnatelj tega centra, je njihov prvi namen odstraniti mešanje pasem, ki so se v teh krajih razširile, drugi in glavni pa selekcijiranje semena zaradi bolezni, ki se v teh slučajih najbolj širi.

Nato smo obiskali zadružno klet v Ponte del Piave, ki je najnovejša in zelo moderna. Ustanovljena je bila leta 1948. Njena zmogljivost je bila v začetku le 3000 stotov grozdja, a se je z neverjetno hitrostjo dvignila, tako da ima danes že 73.000 stotov zmogljivosti.

Ogledali smo si tudi konzorcij za mleko v Trevisu, ki sprejme dnevno 300 stotov mleka. V glavnem ga vstekljenijo in prodajajo v mesta. Kmetovalcem ga plačujejo po 35 lir za liter. Izdelujejo pa tudi maslo, sir in drugo, kot mlečno mo-

šel zakon o novi sodni pristojnosti. Ta zakon stopi v veljavo konec novembra in do takrat je malo verjetno, da bi razpravo določili pred beneško poroto. Zato je meniti, da bodo Aldo Vižintinovo sodili v Trstu in ni rečeno, da obtožbe lahko ne spremenijo na milejše, če se izkaže, da je umor izvršila v samoobrambi.

Važno priznanje na seji pokrajinskega sveta

Pretekli teden se je vršila seja goriškega provincialnega sveta, na kateri so odobrili sklep odbora za najem 139 milijonov lir posojila za kritje primanjkljaja k obračunu leta 1954. Posojilo pa so najeli tako, da ga bodo odplačevali v 30 letih, in sicer po 11 milijonov na leto. To je, same obresti bodo znesle v 30 letih 191 milijonov lir.

Na isti sei so odobrili tudi sklep za najem 68 milijonov lir drugega posojila v dopolnitev zneska 128 milijonov lir, potrebnih za zgraditev tehnične šole v ulici Diaz.

Nadalje so odobrili najem 777 ton olja za kurjavo, kar bo znašalo 13 in pol milijonov lir. Za razstavo »goriškega 700-letja« v palači Attems pa so nakazali že nadaljnjih 1.200.000 lir.

Ko so razpravljali o najemu posojila 139 milijonov lir za kritje primanjkljaja iz leta 1954, se je oglašil k besedi mladenec dr. Delpin in ugotovil, da ni drugega izhodišča kot najem posojila, razen če bi Tito ne vrnil Gorici njeno provinco.

Dr. Delpin je sicer govoril bolj za šalo, toda njegova dovornost tvori važno priznanje, to je: da je slovensko zaledje dajalo življenje ne le goriški občini, ampak tudi goriški provinci, ki se sedaj, ko ni slovenskega zaledja, ki so ga Italijani z vso vneto raznarodovali, bori z visokimi finančnimi težavami.

Naši kraji in ljudje: Doberdob

Ko se voziš po cesti, ki od Devetakov pelje čez Kras v Renke, se na nekem ovinku nenadoma prikaže pred teboj visok zvonik in takoj razumeš, da boš kaj kmalu v Doberdobu.

V vaši jo zaviješ v prvo gostilno in tam imaš priložnost spoznati skupino domačinov, ki si je privoščila kapljico dobrega vina. Niso učeni ljudje, ampak preprosti kmetje in delavci, kot so povedali vsi Doberdobci, pa se kljub temu razvi je med njimi zanimiv razgovor, kateremu se prav z užitkom pridružiš.

Mračji se že, ko zapustiš Doberdob in družbo, v kateri si se res dobro počutil, in zato skleneš, da te bo tvoja pot še večkrat vodila v Doberdob, med naše preproste in dobre Kraševce.

Kresovi na Tirolskem

Na pariški mirovni konferenci sta se Italija in Avstrija sporazumeli, da ostane Poadižje na Tirolskem Italiji, in ta se je zavezala, da bo tamkajšnji nemški manjšini nudila popolno enakopravnost z državljani italijanskega jezika. To v okviru posebnih določil, ki naj ohranijo etniški značaj in kulturni ter gospodarski razvoj skupnosti nemškega jezika (... nel quadro delle disposizioni speciali destinate a salvaguardare il carattere etnico e lo sviluppo culturale ed economico del gruppo di lingua tedesca.)

Nemci pa se pritožujejo, da se na ozemlju Poadižja vseljuje vedno več državljanov italijanskega jezika, ki spreminjajo nemški etniški značaj pokrajine ter dušijo kulturni in gospodarski razvoj nemške skupnosti. Cim več državljanov italijanskega jezika prihaja, tožijo Nemci, tem manj se ohranja nemški značaj pokrajine!

Italijani pa odgovarjajo, da je po ustavi vsakemu dovoljeno, da se naseli kjerkoli hoče in da Italija pariškega dogovora ne krši, ker da nudi nemški manjšini vse pravice, ki ji pripadajo.

Bistvo spora tiči v tolačenju goričmenega določila, in Nemci trdijo, da se mora ohraniti nemški značaj pokrajine in torej prepovedati naselitev državljanov italijanskega jezika.

Spor se je zadnje čase precej zaostrel, in ker so oblastva prepovedala demonstracijo pred bozonsko prefekturo, napovedano za 30. septembra v proslavo desete obletnice pariškega dogovora, so Nemci v noči na 30. september prižgali množične kresove po vrhovih nad Boconno.

Pred nekaj dnevi pa je prišlo do atentata s strelivom na neki železniški prog, te dni pa proti neki vojašnici.

Domnevajo, da so ti atentati v zvezi s politično napetostjo, ki vlade v Poadižju, vendar krivcev niso še izsledili. (Milanski »Il nuovo Corriere della Se-

ra« je te dni objavil k sporu v Poadižju zanimiv članek, v katerem trdi, da se Italija ni prav nič naučila od zloglasne fašistične politike, ker trumoma dovoljuje naseljevanje Italijanov, namesto da bi se naselitev vršila počasi in skoro nepazno.

Na drugi strani pa teži avstrijska diplomacija za tem, da bi zadevo spravila pred kak mednarodni forum, čeravno je te dni predsednik avstrijske republike, Raab izjavil, da je spor takega značaja, da ga Italija in Avstrija lahko na miren način med seboj uredita.

SOCIALNA VPRAŠANJA

Pokojnino obdelovalcem zemlje

Po vsej državi se vrši gibanje kmetovalcev: posestnikov, najemnikov in polvinarjev; sploh vseh obdelovalcev zemlje. Vsi terjajo od države zakon, ki naj jim prizna pokojnino za slučaj starosti in pohabljenosti.

Gibanje je seveda zajelo tudi našo provinco in te dni so organizirani kmetje stavili vladi svoje zahteve. Predsednik svobodnjakih neposrednih obdelovalcev zemlje, g. Peter Tomšič, je poslal v nedeljo 30. septembra dve brožurki v Rim, predsedniku vlade in predsedniku Združenja neposrednih obdelovalcev zemlje, poslancu Bonomiiju, in sicer z zahtevo, da se omenjena pokojnina kmetom prizna.

Smo na strani kmetov, obdelovalcev zemlje, ki res zaslužijo, da se jim v slučaju pohabljenosti in starosti prizna pomoč.

Vemo, koliko težkoč nastane, ko ostari glavar družine ali ga delo pohabi. Otroci se navadno malo kaj brigajo za starše in jim ne nudijo več kot krožnik minstre, v mnogih slučajih pa niti te!

Kmet, glavar družine in vodja kmetije boji torej zaščiten z zakonom, ki naj mu nudi pokojnino tako v slučaju pohabljenosti, kakor v slučaju starosti. Njegova žena, gospodinja na domu, pa imej tudi svojo pomoč, in sicer pokojnino za slučaj pohabljenosti in starosti.

Sploh smo za to, da so vsi državljani, delavci seveda in ne tudi morebitni letniki, zavarovani za slučaj bolezni, pohabljenosti in starosti. Do tega mora priti, da bo življenje bolj gotovo in delo privlačnejše.

GOSPODARSTVO

POBIRANJE

JESENSKEGA IN ZIMSKEGA SADJA

To sadje je sedaj že godno, da ga lahko poberejo. V zavetnih in sončnih legah, kjer se ni bati vetrov, pa je prav, da pustimo sadje še na drevju tja do srede oktobra in tudi dlje, če je vreme ugodno. Namreč sadje je tem bolj okusno in težje, čim dalje ga pustimo na drevju. Pri pobiranju sadja moramo predvsem paziti, da ga ne ranimo. Ranjeno in črveno sadje bomo ločili in ga čimprej porabili, ker drugače segnje. Sadje shranimo v hladne, suhe kleti in ne na kašče. V podstrežjih shranjeno sadje se preveč suši in s tem zgubi na tež in na lepoto. Sadne kleti moramo predhodno dobro očistiti in razkužiti, in sicer bomo stene prepletkali z apnenim beležem in cel prostor dobro zažveplali in tako razkužili. Sadje ni prav polagati na tla na slamo ali seno, ker se rado mavzame duha slame oziroma sena. Zato bomo na tla položili deske in na te položimo jabolke, če bomo hruške položili na leše. Jabolka lahko nasujemo na kupce tudi do 50 cm visoko, če bomo pa hruške je bolje, da položimo eno poleg druge na leše, ker so hruške bolj nagnjene h gnilobi. Pri vsem tem delu moramo paziti, da sadje ne stoletimo z usipanjem iz košar.

NA VRTU

Na vrtu lahko sejemo motovilč in radiče. Sedaj lahko tudi presajamo črnoreč, cvetačo, brokole za pomladansko rabo. Za vse te rastline moramo zemljo dobro pognojiti z dobrim hlevskim gnojem. Sadike ne smemo saditi pregosto eno poleg druge, ker bi se v tem slučaju bolj slabo razvijale.

H gonji proti samostojnosti števerjanske občine

Če pravilno in podrobno analiziramo gonjo proti samostojnosti števerjanske občine, najdemo, da so edini vzrok, ki daje gonji, nekaj tehnosti, kritične občinske finance. Jazbinci tožijo, da so od županstva v Števerjanu preveč oddaljeni in da jim je težko pohajati na števerjanski hrib. Jazbince, to je znano, nekdo podpihuje, kajti vzrok prevelike oddaljenosti od županstva in hriba, ki ga morajo premagati, ne drži. Če bi morali hoditi v Kaprivo ali v Moš ali pa v Gorico, bi bila oddaljenost mnogo večja, čeravno v ravnini. Toda pod Gorico Slovencev ne marajo, ker bi se še tistih, ki tam bivajo, radi otresli.

Pod Kaprivo bi Števerjance in Jazbince verjetno tudi ne stavili. Ostane samo Moš. Ta občina pa je preveč uboga, da bi Števerjancem mogla napeljati vodovod in jim popravljati ceste. Jazbinci bi imeli do Moša daljšo pot kot do Števerjana in bi prav gotovo morali plačevati več davka, saj pravijo sami Mošanje, da so v tem oziru na slabšem od Jazbincev in sploh od števerjanskih davkoplačevalcev.

Kje so torej vzroki gonje, kje krivdava? Samo v pomanjkanju financ, ki so res nezadostne. Položaj pa ni tako obupen, da bi človek moral takoj nasesti zlonamernim tujcem in tuji propagandi. Ta ima ves interes, da se je razdor med Slovence in jih deli! V tem oziru so tisti Slovenci iz Števerjana in zlasti iz Jazbin, ki se taki gonji vdajajo in jo zagovarjajo, res obsodbe vredni.

Če se, kar sami preselijo, kamor jim je volja in pod tisto tujo občansko upravo, ki jim je ljuba, bodo že videli, po čem je tam kruh!

Med tiste, ki so proti samostojnosti števerjanske občine, ne štejemo tistega najbogatejšega števerjanskega posestnika, o katerem smo pretekli teden pisali, in rade volje netočno popravljam. Gre namreč za istoimenega posestnika iz Jazbin, ki ne pomisli, da je tudi on, kot njegovi predniki, hodil daljšo pot po hribu na županstvo v Koško, ne da bi se kdaj uprli in tako strastno nastopali proti Koščanom.

Mnogo več bi doleteli posestnik z Jazbin in nekateri drugi svetovalci koristili sebi in vsem občinarjem, če bi se v občinskem svetu zavzemali za to, da občina doseže tisto državno finančno pomoč, ki jo potrebuje in ki občini tudi pripada. Če vlada lahko daje goriški občini po dve sto milijonov lir na leto, da ji krije račune, vrh tega pa s prostim pasom žrtvuje še eno milijardo lir za goriško občino, od katerih pride županstvu kakih sto trideset milijonov lir na leto, upravičeno mislimo, da nekaj milijonov lir vlad lahko nudi tudi mali števerjanski občini, ki denarja ne trati v razkošje!

Na drugi strani pa je nujno potrebno, da se skrči tudi občinske osebe, ki ga je za malo števerjansko občino preveč in ki požira njene finančne plačami.

Sicer pa ni samo števerjanska občina, ki se bori s finančnimi težavami. Velika večina malih občin je v državi v takem kritičnem položaju in vlada jim je dolžna pomagati.

Vladno pomoč občin, ne pa občino odpraviti!

Grešijo torej vsi tisti, ki se v dobri ali slabi veri potegujejo proti samostojnosti lastne števerjanske občine, namesto da bi z vso upravičenostjo zahtevali vladno finančno pomoč, ki po vsej logiki tudi njej, kot goriški in drugim, priteče!

Krivda za težak finančni položaj števerjanske občine leži torej na višjih oblasteh, zlasti na vladnih, ki ne nudijo zadostnega zanimanja in pomoči potrebam ljudstva.

V obupu se človek prepne in rad zaleti na stranpot ter nasede vsaki zlonamerni potezi ljudi, ki jim je samostojnost števerjanske občine trnov peti!

Značajni Števerjanci

Za odpravo občinske samostojnosti je potrebna odločitev dveh tretjin občinarjev. Seveda s tega mesta lahko povemo, da tega števila sovražniki samostojne števerjanske občine ne morejo doseči, kajti število odločnih braniteljev samostojnosti je lepe brjške občine je veliko. Slišali smo nekaj značilnih izjav, ki nam dajejo vero v značajnost naših ljudi.

Vse kar potrebuješ za šolo

dobiš v Tržaški knjigarni

TRST - Ul. Sv. Franciška 20

AVTOTAKSI

Marko Kovačič

GORICA - VIA A. MANZONI 16 - TEL. 22-44

Se priporoča za prevoz potnikov po Goriškem in v Jugoslavijo

Vtisi iz Sydneya

Pismo iz Avstralije
piše Neva Rudolfova

Ko zavije cesta od Južnega utiča proti City-ju se med vilami in košatim tropičnim drevjem nenkrat odpre čudovit razgled na členovito obalo in v rdečem sijaju zahajajočega sonca se temno zariše sydnejski »Harlow Bridge«. Na brzojavnem drogju se oglašata kookaburra s čudnim, porogljivim, skoro histeričnim smehom. Pegasti dečko jo gleda in steje: »two, four, six feet long snake! Ha! Sest čevljev dolga kača! Je ta dečko podoben naši pastirčki, ki posluša kukavico in steje leta življenja? Je mogoče najti v tem dvomilijonkem, strašno razsežnem mestu še drobec poezije? Je res vse svet ena sama družina, kjer so vse običaji različni, a utripa povsod enako človeško srce? Je čar Sydneya le v izredno dinamičnem ustroju življenja, v čudni mešanici najrazkošnejših in pa neskončno starih in nerodnih avtomobilov? Je Avstralijska idealna dežela ali le druga Amerika iz dva desetih let tega stoletja?

Vprašanja. Začuden očep opazujejo, v spomin se utaplja doživljaj izkušnje, postopna prilagoditev. Najprej svoboda, svoboda v najširšem pomenu besede, ki pri pristnih Avstralcih meji na popolno nevmesavanje v osebne zadeve soseda ali sočloveka sploh. Ali je zares v vsem koristna te »svoboda«? V politiki in socialnem odnosu posameznika do človeške družbe pomeni naravnost indiferentnost do skupne nevarnosti komunizma ali vojne ali kake krize sploh. Oddaljeni od ostalega sveta se večina Avstralcev zanima z vsem srcem samo za šport. Nihče ne prične prebirati časopisa s prve strani dalje. Kaj pa naj te vendar zanimajo dogodki, ki se odigravajo tisoče in tisoče milj proč, v krajih, ki jih poznaš le po pripovedovanju? Ali ni neprimerno bolj zanimivo in važno pogledati športne rezultate? Kdo je najmočnejši prvak v tenisu, kako napredujejo tekme za prvenstvo v criketu, kateri importirani konj je doživel največji triumf v sobotnih konjskih dirkah? Pa golf in plavalne tekme n baseball in nogomet?

Menda po dolgem času prva stvar, ki je uspela zbuditi zanimanje velikega dela Avstralcev, na polju politike, je sedanja sušna kriza. Da, zdaj so pač tudi Avstralijski prizadeti. Istočasno pričena naraščati nezadovoljstvo in zaskrbljenost zaradi postopne druginje. Zelenjava je skoro luksuz, vožnja po železnici, avtobusih in tramvajih je zelo draga. Takse občutno težijo nad vsakomer. Vskandani dovolijo in nerganje nad vlado in krizo postajajo ostrejši, vinjete greneke. Ko se je v začetku septembra funt krompirja (piklo pol kile) povisal na dva in pol šilinga (okoli 150 lir), se je pojavila v časopisu duhovita risbica mozaikarja, ki brusi diamante. Naslov: John Smith, brusi drage kamne in — lupi krompir.

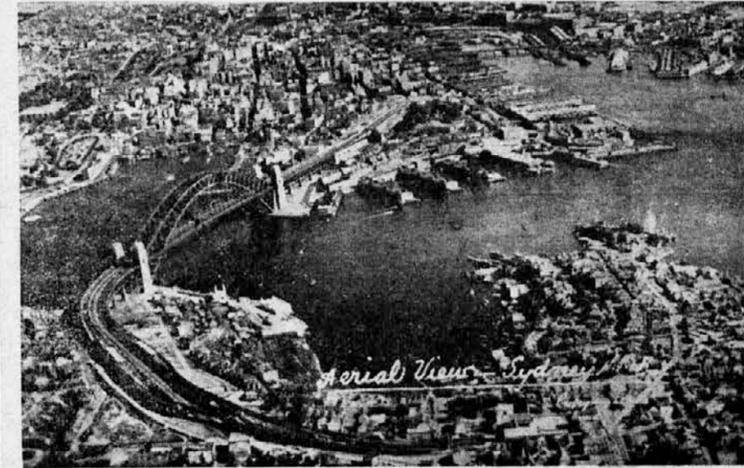
Vendar Avstralijski zaupno gledajo v bodočnost. Le čemu bi ne bili ponosni na to svojo bogato, še popolnoma neizčrpano deželo? Avstralske tovarne proizvajajo vse potrebno, od tekstilnih pa do mehanskih izdelkov. Razvija se industrija, poljedelstvo in živinoreja sta poglavitni panogi avstralskega gospodarstva.

Vendar pa nečesa primanjkuje. Kdo bi mogel točno označiti, česa pravzaprav pogrša ta najoddaljenejša celina? Je to umetnost, okus, morda neka kakršnakoli pač tradicija? Vse mogoče narodnosti in rase se tu mešajo in se na tih priprajo ozračju novega življenja, novega podnebja in misljenja. V centru Sydneya, v city-ju, se vrstijo japonski, kitajski, francoski, italijanski in nizozemski restavrant. V velikanskih, sedem do osemnadstropnih razsežnih poslopih lahko kupiš vse mogoče uvožene modele: francoske klobuke, italijanske čevlje, švicarske ure, španske šale in nizozemske čipe. Pa vendar ta pisana mešanica vseh okusov in modnih novosti ne ustvarja novega, slikovitega vtisa, ampak le blede in pušto vsakdanjo sliko mesta, ki pač ne pozna prirojenega čuta za okus in u-

metnost. Pionirska dežela je to, ki si bo morala šele ustvariti neko svojo tradicijo — seveda poleg športne.

Pravkar plujeta iz pristanišča dve novi avstralski letalonosilki: »Sydney« in »Melbourne«. Veličastno se pomikata mimo zelenih obrežij, kjer se med mimominimi in oranžnimi drevesi svetijo v siju zahajajočega sonca strehe ljubkih hiš in bahavih vil. Vse obzorje žari v topli rožnati barvi in oblaki se kopičijo v zlato. Pred dvema dnevoma so se razcveli grmički azalee in prve vrtnice cveto. Silajni ptiček »blue-wren« v svoji živomirni suknicji skaklja med gredecami in cvrči. Se en hip, dva — pa bo nenkrat na sijajno žarenje padla vijolična tema.

Sydnejski most je zažarel v zelenih lučkah. To veliko mesto odseva v morju luči, neonskih napisov, barv in reklam. In nekončna vrsta avtomobilov, od Cadillacca, Packarda, Oldsmobilea in Volkswagena do avstralskega Holdena, se preliva po širokih cestah. Narava in industrializacija, poezija in šum prometa, vse

„Znamenitosti“ našega izleta

V treh smo se letos namenile z Vespo in mikromotorjem na izlet po Avstriji in Nemčiji. Prav nič nismo hitele že zaradi motorčka, ki mu je večih kar sape primanjkovalo po alpskih prelazih. Ogletovali smo si svet, drugačen od našega in pomlajevalo znanje nemščine, ki se večih šepalo.

Znamenitosti med potjo ni primanjkovalo. O tih pa pišejo na dolgo in široko številne tujkopoljne brošure, da človeku pogostokrat kar obležijo na želodcu. V čedni bavarski vasi Neuhof pa smo iztekale znamenitosti, ki je tudi tako imenitna nemški organizatorična sposobnost, niti vema za statistične posebnosti se ni zajela v svoje kleše radovednosti in »znanstvenega raziskovanja«.

V tej bavarski vasi prihajajo že polnih štirideset let na svetlo sarma dekleta! Tu vladajo — kljub moškemu županu — ženske, in vladajo naravnost izvrstno. Vse tri tržaške izletnice s polno volilno pravico smo si bile soglasne, da bi morali tržaški občinski očetje za nekaj dni v bavarski Neuhof, kjer bi se med materami in dekletih lahko marsičesa naučili. V prvi vrsti samozatejevanja, uvidenosti, nepristranosti, hitrega poslovanja in predvsem manj prepiranja in več delovnega učinka za blagor našega mesta. Pri tem nikakor nismo mislile zgolj na večino v tržaškem občinskem svetu, pač pa tudi na opozicijo...

Bavarska vasica Neuhof, gospodje ob-

činski očetje, ni samo brez moškega narašča, pač pa že skozi štirideset let brez sodnih procesov. Vse delo tako v hiši, v hlevu ali na polju opravljajo hčerke s svojimi očetji, v kolikor so še pri življenju. To pomeni, da odrasla dekleta nimajo niti, koliko časa, da bi se možila.

Neuhof je imovita vasica: ječmen in sladkorna pesa jamčita vasiči kar zavidljivo blaginjo. Ze stoletja so na kmetih iste družine; nihče ne odhaja v tujino, nihče se ne vsiljuje ne z juga, ne s severa. Vasica bi bila v resnici pravi zemeljski raj — če bi smeli kmetje sinovi! Medtem pa, ko se v prejšnjih časih povečini rodili sinovi, sedajni družinski očetje so si morali iskati žene po bližnji in daljni okolici — kraljuje danes v vasi večni spola.

Dočro pred 38 leti, ko je po končani prvi svetovni vojni, je v Neuhofu nastopilo žensko obdobje. Takrat je prišel na svet Emil, edini deček med številnimi dekletami. Z dekletji je raste, z dekletki pohajal v šolo, z dekletji je opravljal dela po hlevu in na polju. Vsa vasčka dekleta, še več, vsi vaščani so ga občudovali, edinega moškega potomca z nemajhnim ponosom. Ko je leta 1939 Hitler udaril na Poljsko, je moral tudi Emil k vojakom. Vsa vasica je trepetala za njegovo življenje.

Bog pa me, zapusti kmečkega človeka. Leta 1941 v sredi vojne se je rodil še en

Plebiscit na Koroškem

Bilo je leta 1918. Prva svetovna vojna je bila končana, avstro-ogrška monarhija je razpadla v svoje sestavne dele. Tudi v Prekmurju so nekateri zahtevali plebiscit. Narodno zaveden slovenski učitelj jim je odgovoril: »Plebiscita se ne bojimo. A v takih razmerah bi plebiscit ne bil pravičen. Dajte nam 50 let časa, da bomo ljudem povedali, da so Slovenci, ne pa Vendi ali pa celo Madžari, kakor so jim pravili do zdaj.«

Skozi petdeset let pred plebiscitom, to je od leta 1869 dalje, je sola na Koroškem otrokom vcepljala nemško mišljenje. Nikdar ni slovenski otrok slišal v šoli, da je Slovenec, pač pa je vedno poslušal, da je slovensčina manjvredna, grda; da je nemško »nobela«.

V drugem razredu so bile že redno nastavljene nemške učne moči, ki sploh niso znale slovenski. Pri njih je veljalo: »V drugem razredu ne smem več slišati slovenske besede! Otroke, ki so v odmorih po slovensko med seboj govorili, so kaznovali. Tepli so jih, zapirali ali pa so morali plačati kazen. Vse so storili, da bi slovenskim otrokom pristudili njihovo govorico. To se je dogajalo skozi polnih 50 let. Pretežna večina glasovalcev 10. oktobra 1920 je hodila v to šolo.

Taka šola je odločila plebiscit 10. oktobra 1920.

Petdeset let prej se je tudi vršil plebiscit na Koroškem. To je bilo za časa narodnih taborov. Trije taki tabori so se vršili na Koroškem. Tedaj je ljudstvo soglasno zahtevalo: Zedinjeno Slovenijo hočemo! To je bil klic krvi, glas narave. Glas nepokvarjene narave.

Sola oblikuje človeka. Nemška šola je vzgojila nov rod na Koroškem. Nemški in nemškutarski učitelj sta odločila plebiscit 10. oktobra 1920.

Zdaj si pa oglejmo izid koroškega plebiscita 10. oktobra 1920.

Za Jugoslavijo je glasovalo 15.279 glasovalcev ali 40,96 odstotkov.

Za Avstrijo je bilo oddanih 22.025 glasov ali 59,04 odstotkov.

Večina v korist Avstriji je znašala 6.746 glasov.

Južno od Drave je bilo oddanih 10.403 glasov za Jugoslavijo in 10.013 glasov za Avstrijo. Južno od Drave je bilo torej

oddanih okrog 400 (natančno 392) glasov več za Jugoslavijo nego za Avstrijo.

Severno od Drave je bilo oddanih okrog 5000 (natančno 4874) glasov za Jugoslavijo. Za Avstrijo je bilo oddanih severno od Drave 12.012 glasov.

V osemnajstih občinah je bila večina glasov oddanih za Jugoslavijo. To so naslednje občine (prva številka pomeni število glasov za Jugoslavijo, druga številka pomeni, koliko znaša to v odstotkih, in tretja številka pomeni število glasov, oddanih za Avstrijo):

- 1) Sele: 511 - 97 - 17;
- 2) Blato pri Pliberku: 650 - 85 - 115;
- 3) Slovenji Plajberku: 276 - 79 - 71; Biločov v Rožu: 331 - 79 - 86;
- 4) Bela pri Zelenzi Kapli: 1029 - 78 - 281;
- 5) Zvabek pri Pliberku: 183 - 75 - 61;
- 6) Zg. Vesca nad Rožom: 139 - 69 - 63;
- 7) Svetnaves v Rožu: 321 - 66 - 166;
- 8) Bistrica - Smihel v Podjuni: 653 - 65 - 355;
- 9) Loče pri Baškem jezeru: 410 - 64 - 228;
- 10) Ledence pri Baškem jezeru: 327 - 58 - 233;
- 11) Libelice pri Labudu: 387 - 57 - 290;
- 12) Logaves pri Vrškem jezeru: 344 - 57 - 262;
- 13) Bistrica - Sveče v Rožu: 500 - 55 - 410;
- 14) Ljubče pri Pliberku: 348 - 55 - 286;
- 15) St. Jakob v Rožu: 968 - 54 - 816;
- 16) Globasnica v Podjuni: 366 - 54 - 314;
- 17) Radiše pri Celovcu: 188 - 51 - 181.

To so številke smrti in življenja slovenskega naroda v deželi, kjer je potekala zibelka slovenskemu preporodu. To so številke, na katere ne smemo v nobenem trenutku pozabiti, pa naj živimo že kjerkoli. Številke smrti in življenja...

ŠPORTNI DROBIŽ

Jugoslavjski nogometaši so bili v nedeljo v Beogradu še enkrat poraženi. Postava prot Cehom je bila nekoliko drugačna kot v srečanju z Madžari, a ni pomagalo. Prilovičina nepodnost jugoslovenskega napada ni toliko stvar posameznih igralcev kot celotnega našega igre, ki je baročen, prepleten s nepotrebnimi okraski. Ti so na oko prijetni, a nimajo zveze s pravim ciljem nogometa: z goli. V nedeljski tekmi je bilo stanje kotov (ti izražajo terensko premoč na igrišču) 11 proti 1 za Jugoslavoane, a so kljub temu Cehi z dvema hitrima prodoroma zabili dva gola, domači - samo enega!

Medtem se v Osijeku nadaljuje proces proti upravi kluba Proleterja. Izsek z pričevanja Partizanovega vrnarja Stojanovića: »Proleter mi je v nedolgem razdobju del 300.000 din, da bi podpisal pristopnico za to društvo. Kasneje pa sem uvidel, da v provincialnem klubu ne bi imel bodočnosti in sem ostal v Partizanu. Dobljenega denarja nisem vrnil, pač pa je v tej zvezi moje društvo Partizan odignelo prijateljsko tekmo s Proleterjem in prepustilo ves izkupiček nasprotniku, da bi tako poravnali moj dolg.« Do tu izjava Stojanovića, ki pa dobro osvetli razmere v prvem jugoslovenskem in gometnem razredu, kjer po eni strani dovoljujejo profesionalizem, po drugi pa ga skušajo omejevati. Klubi in igralci plešejo ves čas na robu zakona. Strokovnjaki za te zadeve menijo, da bi se ob natančnem pregledu blagajniških knjig in žepov prvotigaških igralcev v zelo velikem številu znašli na zatožni klopi.

Italijanski teniški igralci so izgubili v medicinskem polfinalu teniškega tekmovanja za Davisov pokal. To je že star pojav. Dva deset in več let je pretlelo, kar so zadnji evropski teniški igralci porazili nasprotnike iz Amerike ali Avstralijske. Kaj pa naj naredi ti ubogi fantje in Evrope, degenerirani po nekaj stoletnem bivanju njihovih prednikov po mestih prti krepkim, silnim nasprotnikom, ki ne poznajo ne problemov ne kompleksov? Evropejci so marsikdaj tehnično boljši, zato pa zaostajajo po telesni in živčni moči. Zato gladka zmaga ameriških teniških igralcev nad italijanskimi (ki so najboljši v Evropi) ni in ne more biti presenečenje.

POD ČRTO

LAŽNIVKA

Z resnicjo je čudna zadeva...

Imel sem mlado dekle, Lučka, sem jo imenoval, ker je bila tako bistra. Dobra in zanesljiva strojepejska. Narekoval sem ji svoje publicistične prispevke in tudi pri prevajanju mi je bila v veliko korist. Za tako delo zelo razumno dekle z zelo tankim ušesom in kar dobrih znanjem ločil in tukaj.

Sem že močno star gospod, in ko se v zimskih mesecih zmrzati, rad zaključim narek. Ob taki uri Lučka kaj rada pripoveduje. Pri tem me Lučka niti ne pogleda v oči. Ze po nekaj stavih pozablja na moje prisotnost; govori s svojim drobnim, tihim, zasanjanim otroškim glasom nekako sama s seboj.

Govori stalno o njema. O mladem profesorju, ki stanuje v isti hiši kot Lučka. On v sprednjem poslopu, ona v dvojnišem prizidku. Tako se dnevno vidita. Lučka odkriva pri vsaki besedi, kako zelo je zaljubljen vanj. In kajna je in ljubezen? Celo človeku v mojih letih postaja že ob samem govorjenju toplo okrog srca.

Svoječasno je bila Lučka kar bogata gospodična ali vsaj imovita. Ko pa je ona začel v dolgove, je vse svoje prihranke žrtvovala njemu. Prav zato se tudi nista mogla poročiti. S svojimi dohodki sta oba velika reveža. Vendar to ni važno, pravi Lučka; ljubezen brez zakona je boljše tekne. Lučka vgač je ljubila bolj kot svoje lastno življenje. To je tudi dokazala.

Nekoč sta veslala tja proti Debelemu

rtiču in kar nenadoma ju je na sredi poti zalotila burja, čoln se je prevrnil — in profesor seveda ni znal plavati! Strašno junaški je bil, to se razume, ali plavati pa le ni umel. Lučka pa zna in še kako! V njenih otroških letih so stanovali v Barkovljah — česar se človek nauči v mladosti, zna vse svoje življenje — da, zato ga je tudi srečno privlekla do prvega valoloma in mu rešila življenje.

Ce nje ne bi bilo, bi se profesor za vse večne čase potopil na umazano dno tržaškega zaliva, tako pa je tri dni pridno kihal na ulici in tudi v razredu; to pa je bila tudi vsa nesreča, hvala Bogu.

Drugič sta odšla k Sv. Jakobu, kjer je cirkuš Zavatta razkazoval same divje zveri. Pri tem je čuvaj cirkuša pozabil zapreti vrata kletke, kjer je prebival kralj puščave. Lev se je pogel naravnost proti njemu, ki je stal tik kletke. »Ona je sicer krotitelj tržaško mularijo z govorniško in fizično atletiko, ali kaj je hotel pred strašno zverino. Tedaj pa je že Lučka udarila s svojim dežnikom leva po glavi, da je videl štiri lune in bogve koliko zvezd. Zverina se je umaknila v kot kletke, ona pa je zapahnila vrata.

To sicer ni bilo nič posebnega, vendar so ljudje, ki so stali za njima, soglasno priznavali veliko junaštvo mladega dekleta, in ona, da bi moral biti vesel, da ima tako ženo. Ljudje so bili namreč prepričani, da sta mladoporočenca. Gotovo bi z kričali živijo, če bi hitro ne izgubila med množico...

Lučka je vse to tako živo pripovedovala, da sem bil ves ganjen in kar ponosen nanjo. Lučka je bila v resnici pogumno dekle. Tako je sedela pred mejoj

v polmraku; majhna, drobna, neznamna in z dežnikom je naglala v beg levjo mrcino!

Ali pa je ona tudi vreden njene velike ljubezni? To vprašanje me je pogostokrat nadlegovalo. Lučka je bila prepričana, da jo on prav tako ljubi kot ona njega — ali ti možki, nevhvaležni možki! Sedaj sem v resnici že zelo star, vendar sem bil nekoč tudi mlad in dobro se še spominjam, kako je z možko ljubeznijo. No, morda je bil ona izjema...?!

Nekoč sem ga v družbi spoznal. Ko sva slučajno skupno odhajala po isti poti domov, se kar nisem mogel vzdržati, da ga ne bi tako po ovinkih zavidal za veliko Lučkino ljubezen.

»O katerem dekletu pa govorite?« je presenečeno spraševal.

»O Lučki, vendar.« Imenoval sem mu njena pravo ime.

»To bo pomota, tega imena sploh ne poznam.«

»Saj vendar stanuje z vami v isti hiši.« Popisal sem mu Lučko, pripovedoval o njenih zlatih kodlih pa vse do njenih majhnih nožic št. 35. Saj sem jo vendar poznal; dnevno mi je sedela nasproti.

»A tako,« je dejal profesor in se smehljaj. »Da, na videz jo že poznam, nekolikokrat sem jo srečal v veži. Nagovoril pa je nisem nikoli.« Ko je opazil moj neverni obraz, je še dodal: »Na mojo besedo!«

S tem mi je zavezal jezik. Lučka me je torej pošteno naglala. Same izmišljotine; pripovedoval o njenem zapravljenem bogastvu, o dolnarjenju levu in bogve o čem drugem še!

Se dolgo sem sam pešaril po tihih nočnih ulicah, menda vse tja do jutra. Zalosten sem bil sebe in sveta. Lučko sem imel rad — seveda rad kot ima rad mlado dekle že zelo prileten starček, ki ljubi samo še dobroto in pridnost mladih ljudi. Taka torej Lučka ni bila. Lažnivka je bila, čisto nesramna lažnivka! To me je bolelo, in bolečina in razočaranje me je obslo, da sem postal resnično jezen in celo okruten. »Jutri mora preč,« sem si dejal, »lažnivke ne maram!«

Ko pa je kmalu nato spet prišla, majhna, ljubka in me s svojim otroškim glasom pozdravila »dobro jutro«, le nisem mogel spraviti tiste težke besede iz ust. »Danes naj še ostane,« sem si dejal in si lagal, kajti resnica je bila, da sem si jo ta dan še želel. Tako sva delala kot »jo navadi, narekoval sem ji. Lučka pa je držala s strojem, da je bilo veselje, kot navadno. Ko pa se je pričelo mrčičiti in sva delo zaključila, sem se opogumil — stvar sem si bil že vnaprej domislil, kako bom začel, da bi Lučko spjel na led — pa sem jo čisto vsakdanje pobaral: »No, Lučka, kaj pa ste večeraj počeli?« Sklenil sem, da jo bom le odbrždal, če bo sedaj govorila resnico. Malo jo bom okregal, pa bo vse spet dobro.

»Večera,« je pričela Lučka nekoliko zamisljeno in je pogledala skozi okno — »večera,« je rekla, »sem se ulegla v travo pod košat bor. On je bil menda zelo utrujen. Ispiti, mature strašno zdelajo profesorje in dijake. Kmalu je začudral. Meni pa ni bilo do spanja. Občudovala sem morje, ki je bilo mirno kot olje. Nenadoma je nekaj zašumelo. Po-

gledala sem in opazila, kako se plazi kača proti njegovi glavi. Strašno se bojim kač, ampak, če bi ga vpičila... Grozovito! Ničesar nisem imela pri roki. Pa sem kako zagrabila z roko in jo zagnala čez cesto. Ničesar ni opazil in je kar naprej spal...«

»Kaj res?« sem dejal. »Res?«

Zgražanje nad toliko lažjo je gotovo izžvejenj in mojih besedah, kajti Lučka me je začudeno pogledala.

»Verjetno je bila čisto nedolžna kača belouška ali slepič.« je hitro dodala. »Videla pa sem njen bel trebuh, ko je letela čez cesto. Pa tudi če bi bil sam modras, bi storila prav tako, to mi boste verjeli?«

Priloznost je bila kaj zapeljiva, da Lučko raskrijem kot nesramno lažnivko. Medtem ko sem premišljal, kako bi to najbolj učinkovito opravil, sem se zagledal v Lučkine velike, svetle, otroške oči, ki so pričkavano zle vame.

Ker je sonce že zašlo in je prišla ura, v kateri ima občarljivost na človeka največjo moč, sem skozi Lučkine oči zrl naravnost v njeno srce. V njem sem našel resnico o njenem velikem hrepenenju po življenju in vdanosti...

Spregovoril sem popolnoma drugače besede, kakor pa bi jih moral.

»Seveda je res, Lučka,« sem dejal. »Vi bi to storili, četudi bi bila tista kača prava klopotača ali nacočarka! Saj ste že tolikokrat dokazali, da se ničesar ne bojite na tem svetu... Sedaj, pa je še kar hitro odpravite, da on me bo predolgo čakal na svojega junaškega dekleta!«

Pepi Grnčič

„Hujskači razkola med mestom in podeželjem“

„Piccolou“ napihnjeni balon je raztreskala resnica uglednih italijanskih razumnikov - Na političnem obzorju se morda le jasni

Kakor že tolikokrat v preteklosti, nas je »Piccolou« spet enkrat, v četrtek 27. septembra, počastil s svojo pozornostjo in nas predstavljal svojim čitateljem kot hujskačev. Kot hujskače, ki brez narodne pooblastila zasledujejo razkol med mestom in podeželjem, to je razkol med italijanskim in slovenskim življenjem na Tržaškem ozemlju. Odnosi med Italijani in podeželjem so po mnenju resničnostnega prijatelja Slovencev tako dobri, da boljši ne bi mogli biti. Kmetje v tržaški okolici lahko popolnoma nemoteno živijo svoje lastno življenje. Kmetje na Opčinah so celo — na veliko zgražanje nekoga opazovalca — priredili cerkveno procesijo in glasno molili v svojem materinem jeziku. Neke bratovščine ali kongregacije so pri tem nemoteno paradirale s svojimi zastavami in slovenskimi napisli. Gledalci se je zdelo, ko da ne živijo v Italiji, pač pa v tujini.

Slovenski „grehi“

Ista predrznost se — po mnenju istega »Piccolou« — dogaja tudi po drugih slovenskih krajih; dogaja se celo to, da se v sruči Trsta, v cerkvi sv. Antonia Novoga in Sv. Jakoba opravljajo cerkvene pobožnosti tudi v slovensčini. Poleg tako obilne širokosrčnosti v italijanski strani pa se mi — po mnenju »Piccolou« — predrzno izrekati pritožbe o izpraznjenju slovenskih šol in o mnogih drugih malenkostih, ki jih po mnenju »Piccolou« ni vredno niti omenjati.

Po mnenju istega lista se vsi trudijo, da bi izpolnili vsako željo podeželskega prebivalstva. A mi smo — po pisanju »Piccolou« — tisti, ki edini oviramo te plemenite cilje.

To je napisal »Piccolou« 27. septembra in to smo morali ponoviti našim čitateljem tu in onim v tujini, da ne bo nobenih dvomov o uspehih demokratične prevzgoje v tistem delu italijanskega tiska, ki je demokratična načela črpal in jih uterjal pri svojih nekdanjih vzgojiteljih in mojstrih.

Tak način prikazovanja odnosov med Italijani in pripadniki narodnih manjšin se ne omejuje zgolj na naše področje.

Zgodovinske resnice

Morda ne bo odveč, da priključimo »Piccolou« v spomin nekaj golih zgodovinskih resnic. Če se ne motimo, je ime Opčine slovenskega izvora. V svoji slovenski obliki je vsekakor ime zapisano v spisih XIV. stoletja. Navaja ga med drugim tudi Jacopo Cavalli, ki gotovo ni Slovenec. Slovenci prebivajo na Opčinah nekaj stoletij pred odkritjem Amerike ali ustanovitvijo Združenih držav. Da »Piccolou« očita openskim Slovincem, da v lastni hiši po slovensko molijo pri cerkvenih slovesnostih, to vsekakor ne dokazuje italijanske strpnosti nasproti Slovincem. Prav tako je očitje slovenske službe božje v Trstu precej krhek argument, ko vendar vemo, da ni na italijanski strani nobenih posebnih obzirnosti proti slovenski narodni posesti v tržaški okolici. Slovensko bogoslužje se vrši v Trstu zato, ker živijo tu slovenski verniki. Prav sedanjemu tržaškemu škofu vendar ni mogoče očitati, da je preveč uslužen nasproti Slovincem ali premalo vnet za italijance težnje.

Podpiranje komunizma

Slovensko bogoslužje ni bila caravna pravica Slovencev samo neposredno pred prvo svetovno vojno, pač pa je ta pravica vladala že v srednjem veku in v času, ko je bil pri sv. Justu pridigar Primož Trubar. Tudi tega »Piccolou« godrnjanja proti slovenskemu bogoslužju v mestu torej ni mogoče pristiževati med posebne odlike njegove strpnosti do Slovencev.

Posledice takega nezdravega ravnanja vplivajo povsem naravno na našega podeželja. Naš kmet je s srečo in po izročilih vdan svoj ver, ki je rimsko-katoliška vera. Prav nič ni zato čudnega, če se na svoj način upira postopkom ljudi, ki jim je glavni življenjski cilj že od časa pohoda na Rim iztrebljenje Slovencev. Gotovo nismo daleč od resnice, če trdimo, da je veliko število komunističnih glasov na našem podeželju pri zadnjih občinskih volitvah nujna posledica tistega težkega stanja, v katerega nas postavlja spretno prikrita, zato pa nič manj dosledna italijanska narodna nestrpnost.

Pri tem nismo slovenski demokrati hujskači, kakor nas označuje »Piccolou«, ki nosi skozi vse svoje življenje nezbrisen pečat sovražstva do Slovencev in ki obnavlja tisto gonjo proti nam, s katero se je tako mogočno proslavil v nedavni preteklosti. Nasprotno, mi se častno in pošteno trudimo, da s krepitvijo slovenske narodne zavesti ohranjamo svoj narod pri veri očetov in v izročilih

zahodne demokracije in civilizacije ter s tem utrjujemo temelje za trajno sožitje na tem področju. Ko se trudimo za zaupanje slovenskih volivcev, nam oboje komunistični krifi in še njihov repok povirhu očitajo prav z resničnostjo »Piccolou«, da smo se prodali Italijanom.

Izpodkopavanje slovenske narodne zavesti vodi naš narod naravnost v komunizem. »Piccolou« potemtakem ni dovolj, da nestrpnosti s svojimi krivičnimi postopki ustvarjajo najugodnejše vzružitve za komunizem, pač pa nas v trenutku, ko resno in zmerno branimo slovenske koristi tudi v prid načel, ki bi morala biti njemu in drugim sveta, pita s hujskači.

Naše naglaševanje nepravilnosti in kršitev v italijanski strani vršimo v polnem prepričanju, da se s temi kršitvami in nepravilnostmi ne odstranjujejo, pač pa nasprotno ustvarjajo in vzdržujejo vzroki za nesporazumevanja in nerazpoloženja. To delamo ne samo v našem, pač pa tudi v interesu italijanske večine, češar pa ljudje okrog »Piccolou«, ki so sužnji polpreteklosti, nočejo in tudi ne morejo razumeti. Kakšno škodo so utrpele italijanske koristi v zadnjih letih prav zaradi zadržati in preganjanju Slovencev! Tega še do danes niso spoznali ljudje okrog »Piccolou«. Se vedno mislijo, da bodo s politiko zastopavanja in ustraševanja Slovencev storili svoji stvari največjo uslugo. Uspehi take politike pa se očitno kažejo prav v izidih

občinskih volitev. Komunizem narašča brez našega hujskanja in v prvi vrsti zato, ker nestrpnosti našim ljudem štejejo v zlo, če želijo živeti svoje lastno življenje.

Te resnice ni mogoče prikrijevati s teatralnimi proklamacijami. Spoštovanje in ugled sta rastlinici, ki uspevata samo na sončnih zemljiščih resnice in pravice.

Nobenih omejitev narodne zavesti!

Gornji odgovor tržaškemu dnevniku smo prejeli v soboto 29. septembra. Ze v ponedeljek 1. oktobra zvečer pa je smiselno podoben odgovor prejel »Piccolou« iz ust italijanskega pravnikar, ki mu ne more očitati naklonjenosti do Slovencev, prof. Ermanna Cammarate, nekdanjega rektorja tržaškega vseučilišča. V dvorani ALUT je prof. Cammarata pred izbranim občinstvom predaval o temi »Trst, obmejno mestom«. Njegova izvajanja so izredno važna za današnje razmere v našem mestu, zlasti so poučni njegovi nasveti premnogim našim soščačom in gospodom okrog tržaškega »Piccolou«.

V uvodu je predavatelj analiziral sedanji politični položaj tržaškega ozemlja. Dejal je, da smatrajo nekateri ta položaj kot začasen, da pa je londonski memorandum izročil Trst končno veljavno Italiji, nekdanje področje B pa Jugoslaviji. Tako je juridično-politična stvarnost. Govornik je v nadaljnjih svojih izva-

janjih ugotovil: demokratični razvoj Slovencev na eni strani, na drugi strani pa asimilacijsko silo tržaškega mesta. Nekateri — tako je dejal predavatelj — zatrjujejo, da ni nobene slovenske nevarnosti, druge navdaja strah pred slovensko nevarnostjo, in ta strah krotiljo z nasilnimi ukrepi. Če pa nevarnost obstoja — je dejal govornik — potem jo je treba premagati na edinstven način: z mirnim sožitjem med obema narodoma, ker bi bilo absurdno misliti, da je mogoče tako stanje spreminjati s silo.

Italijanska kultura — je nadaljeval govornik — razpolaga s takimi silami, da lahko prestanejo vsako preizkušnjo. Zato naj se manjšinam podeli vse spoštovanje. Proti slovenski manjšini se ne smejo uporabljati nobeni neposredni ukrepi, ki naj bi omejevali njihovo zavest, da so Slovenci, in preprečevati, da ubirajo poti, ki jih je zarisala njihova kultura.

Najboljša pot resnično učinkovite politike mora biti v tem obmejnem mestu pot, po kateri bi se morala latinska in slovenska civilizacija usmerjati proti skupni evropski civilizaciji; skratka: po poti svobode.

Številni in odlični poslušalci so z navdušenjem odobrvali izvajanja govornika, kar je moral potrditi tudi reporter »Piccolou«. S tem je prof. A. Ermanno Cammarata posredno tudi povedal, da demokratični Slovenci nismo hujskači. Povsem je istega mnenja z nami prav v vseh svojih izvajanjih, ki smo jih posne-

li iz njegovega govora, ker ta izvajanja v celoti potrjujejo vse tisto, kar smo že tolikokrat jasno povedali v javnih izjavah in v »Demokraciji«. Zelimo samo, da bi skupni napori izvajanja gornjih načel temeljito preizkušili vse dosedanje nesporazume in inavgurirali novo obdobje italijansko-slovenskega sožitja na našem področju.

Tudi Malagodi pobija »Piccolou« zmerjanja

V nedeljo je govoril v Bocnu liberalni prvak Malagodi. Nas zanimajo njegova izvajanja glede nemške narodne manjšine na Južnem Tirolskem. Med drugim je dejal: »Vprašanje Gornjega Poadižja ne more obstajati kot vprašanje stalnega spora med možni in ženami različnega jezika in različne kulture. V pravici in svobodi lahko deluje med njimi samo sodelovanje, medsebojne simpatije in izpopolnjevanje. Hočemo združeno Evropo bolj kot kdajkoli ne zato, da bi ustvarili silo, ki bi mogla napasti druge narode, pač pa zato, da se s tako silo lahko branimo.«

»Južno-tirolsko vprašanje — je dejal Malagodi — je psihološko vprašanje. Nastalo je zato, ker so v Italiji dvajset let vladali na neitalijanski način in ker gre za dediščino nasilja, ki je v teh krajih doseglo višek. Težave sta povzročili dve imeni: Mussolini in Hitler.«

Takih ugotovitev »Piccolou« ni nikoli napisal. V vseh svojih prizadevanjih, da doseže prav nasprotno od tistega, kar razglasata prof. Cammarata in Malagodi, je »Piccolou« iskral in še vedno išče grešne kozle tam, kjer jih ni. Pri tem pa tako rad pozablja na tisto ime, ki ga je spreporil Malagodi in ki je služilo tržaškemu dnevniku dve 10-letji za vzor politične modrosti. Ti sledovi atavizma so mu še vedno v krvi, je pa že skrajni čas, da jih za vedno izbrisi, ker samo tako bo resnično služil svoji domovini.

»Hujskači« torej mislo mi. To sta poleg nas ugotovila tudi dva italijanska razumnika javnega in političnega življenja današnje Italije. Ploskali so jima številni poslušalci. Hujskači so čisto na določeni strani, ki je »Piccolou« zelo blizu. Sedaj vemo pa, da so resnični hujskači osamljeni.

Ta zavest nam potrjuje, da smo na pravi poti. Da bi na njo stopil tudi »Piccolou« in njegovo okolje, to je naša najiskrenejša želja.

DAROVI: V počastitev barkovljanskega cerkvenega zbora daruje družina Miškvoj Pertot iz Barkovlj L 2.000 za SDD in L 2.000 za tiskovni sklad »Demokracija«.

Odgovorni urednik: Prof. Dr. ANTON DABINOVIC
Tiskarna Adria, d. d., v Trstu

Razkol med komunisti na Tržaškem

Z začudenjem zasleduje svetovno javno mnenje razvoj komunistične doktrine, ki se nam odpira od Stalinsove smrti dalje. Pomislimo samo na likvidacijo Berje, na odpoved kulta osebnosti in na naravnost senzacionalni govor Hruščeva na zadnjem kongresu KPSZ, ki je svestlika voditelja tudi moralno obsodil na smrt. Posledica tega so bile mesece in mesece trajajoče diskusije in tudi prerakanja po vseh komunističnih partijah sveta. S tem pa delo ni bilo opravljeno. Na mnogih mestih so zamenjali poglavarje z golo partijsko disciplino, na prav tako mnogih mestih pa se dosedanja oblastniki upirejo prostovoljnemu odstopu. Tak

prikazujejo. Tudi v teh vprašanjih je Vittorio Vidali v stiskajočem se precepu že nekaj tednov.

Verjetno je tudi tajnik tržaške komunistične partije v pošesti kremeljske okrožnice, ki so jo razposlali vsem komunističnim partijam. Ta okrožnica naj bi — po zanesljivih vesteh — vsebovala ugotovitev, da jugoslovanski komunisti niso marksisti leninističnega kova, pač pa zgolj socialisti. Dejansko pomeni ta okrožnica upor proti Hruščevu. Kdo je to okrožnico razposlal, ni težko uganiti. To so uporniki proti Hruščevu, stari boljševiki Molotov, Kaganovič et Co., ki jih — tako sklepajo poznavalci sovjetskih

predlagala, naj bi tudi v Italiji omejili hitrost pri vožnji skozi naselja na 40 kilometrov na uro, naj bi uvedli nove določbe glede škode, povzročene tretjim, posebno stroge kazni pa naj bi določili za povzročitelje nesreč, do katerih bi prišlo zaradi prehitavanja na ovinkih.

Res je že skrajni čas, da se pobesnele vozače nekoliko privije in s tem prepreči nove nesreče.

Družinsko slavlje

V krogu svoje številne družine je 1. t. m. praznovala svoj 80. rojstni dan gospa Helena vd. Milič iz znane rodbine nekdanjega 77. midskega župana Zigona.

Gospa Milič je skrbno vzgojila celo vrsto sinov in hčer: sinove Draga, Zvonka, Danila in Slavka, hčerki Milko, vdova inž. Dunjeviča, Zlato in Maro ter Sandro v Avstraliji.

Cestitkam, ki jih je gospa Helena prejela od sinov in hčer, od zetov in snah, od vnukov in vnukinj in neštevilnih prijateljev in znancev, dodajamo tudi svoja s prisrčno željo, da bi v zdravju in miru preživela še dolgo vrsto let!

Obnavljanje preoblikovanega Stalinskega obdobja na Tržaškem

primer imamo v Trstu. Vittorio Vidali se upira destalinizaciji in s tem izgubi oblasti nad tržaško partijo.

Naslednji prelom s preteklostjo je bila pobratimlja Stalinovih dedičev s Titom. Kako naj mehni diktatorčki komunističnih partij, ki so leta in leta jugoslovanskega maršala pitali z »izdajalci«, »najemnikom imperializma«, »fešistoma, razumejo triumfalno rehabilitacijo Tita? Med temi nezazumevajočimi poglavarji je zopet Vittorio Vidali.

Proglasevanja, da različna pota lahko vodijo v komunizem, so povzročila globoko razpoko v komunistični dogmatiki. Dogma o nepogrešljivosti komunistične religije se je strahovito pretresla, če se ni zlomila, kar je verjetnejše. Posledice tega zloma še odkrivajo tudi na našem ozemlju. »Javne diskusije« v »Lavoratoriu« to stanje nazorno

razmer — podpira določeno število generalov rdeče armade.

Ta okrožnica je zbegnemu in razočaranemu Vidaliju v zadnjem trenutku okrepila njegovo odpornost proti likvidatorjem Stalinske. Vprašanje pa, kdo bo v sedanji tekmi za oblast v Sovjetiji zmagal, postavlja Vidalija med prestol in med brezno. Gotovo nihče v Trstu ne čaka s tako nestrpnostjo na izide krimskih pomenkov kot prav Vidali...

Vsi Vidalijevi obupni napori, da si ohrani oblast nad tržaškimi komunisti, ni so ostali brez vpliva in posledice na komunistične privržence našega ozemlja. Razpoke v tržaški partiji so široke in globoke. Borba med stalinizmom in reformizmom poteka še v rokavicah, zato pa ideološko ni prav nič manj ogorčena. Svoja težnja je premaknila tudi na »fratelančne temelje«, ki so že močno zrahlijani. Vidali udarja na italijanske strune in bi želel popolno integracijo tržaških komunistov z italijansko komunistično partijo. Pravi Tržačani in slovenski komunisti pa so že po tradiciji proti vključenju in s tem podrejevanju tržaških komunistov rimski komandi.

Razkol v partiji je skoraj nezogiben.

Pred novimi prometnimi predpisi

V Italiji že dolgo pripravljajo nove predpise, ki naj bi na prenapoljenih cestah in ob vedno večjem številu avtomobilistov povečali varnost. Tako je zdaj v teku, in sicer v Trstu, posebna konferenca za cestni promet. Tej konferenci sta tržaški in goriski odsek Državnega združenja za varnost cestnega prometa

Vinogradniki, pozor!

Razprodaja

Vinske posode, brente, brentače, kadi pralne posode - leseni čebri vseh velikosti

pri tordki

Kerže

TRST
Piazza S. Giovanni 1
Tel. 35-019

KMETJE - VINOGRADNIKI
za vsako vašo potrebo se obrnite na domačo tvrdko

Furlani Edvard

TRST - ULICA MILANO 18 - TELEFON 35-169

katera vam nudi po najnižjih cenah navadne in hidravlične stikalnice (preše), grozdne mline navadne in na električni pogon ter razno vinsko posodo, kakor brentače, brente, škafe, ter vse potrebno za trgatve

Ob začetku šolskega leta
ne pozabite na znamko

Iuventia

Ta obutev je:

**SOLIDNA
ELEGANTNA
POCENI**

TRIESTE - Largo Barriera (Ex piazza Impero)